

6. Оптові ринки сільськогосподарської продукції враховують інтереси як селян, так і кінцевих покупців [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.agroinvest.org.ua/ukr/?nid=news%7C213&ntype=agsector>
7. Пономарьов В. П. Економічна безпека підприємства: сутність, трактування, точки зору / В.П. Пономарьов // Менеджер. – 2002. – № 1(17). – С. 67–71.
8. Про оптові ринки сільськогосподарської продукції: закон України від 25.06.2009 р. № 1561–VI [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon2.rada>
9. Ринок сільськогосподарської продукції та продуктів її переробки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://agroua.net/economics/documents>
10. Роздобудько В. С. Ресурсне обґрунтування економічної безпеки підприємства [Електронний ресурс] / В. С. Роздобудько. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/index.php?operation=1&iid=289>

УДК 339.13:637.1

Бінерт О.В.,
асистент* кафедри менеджменту організацій
ім. проф. Є. Храпливого
Львівський національний аграрний університет

ЯКІСТЬ МОЛОЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ ЯК КОНКУРЕНТНА ПЕРЕВАГА НА РИНКУ

Постановка проблеми. Визначальним фактором конкурентоспроможності молочної продукції на ринку є якість і ціна. Без використання якісної сировини виробити конкурентоспроможний продукт неможливо.

Для задоволення споживчого попиту, налагодження планомірного випуску продукції в обумовлені терміни, зниження її собівартості, визначення прийнятної для покупців ціни, яка б відшкодовувала витрати виробників, сприяючи одержанню максимальних прибутків, необхідно досягти належного рівня якості продукції, постійно працювати над його підвищенням.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми якості й ефективності виробництва молока були й залишаються актуальними на всіх етапах суспільного виробництва. Широкий спектр питань, присвячених якості молока та молокопродукції висвітлено в працях багатьох науковців, зокрема С.В.Васильчака [2], М.В. Калінчика, М.М. Ільчука, В.Н. Замовця [5], М.К. Пархомця [7], О.Федько, Т.Л.Мостенської, О.А.Козак та багатьох інших.

Окремі питання розвитку ринку молока та молочної продукції знайшли відображення у наукових працях П.С. Березівського, В.І. Бойка, Т.Г.Дударя, В.О. Кільова. Проте, за сучасних умов розвитку економіки, зокрема, аграрної сфери, окремі напрямки цієї діяльності залишаються недостатньо дослідженими. Тому постає потреба у вирішенні проблеми якості молочної продукції як конкурентної переваги на ринку.

Постановка завдання. Метою статті є визначення основних проблем якості молочної сировини для галузі та можливих напрямків їх подолання, адже низька якість молока – одне з актуальних питань, що стосується молочного скотарства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Молочне скотарство є однією з провідних галузей тваринництва України. Забезпечення населення якісними молочними продуктами є основним завданням даного напрямку діяльності. Вступ України до світової організації торгівлі (СОТ), прояви європейської інтеграції гостро ставлять питання якості продукції харчування та їхнього наближення до світових стандартів.

Українська молочна сировина, яка в основному вироблена у селянських підсобних господарствах не відповідає міжнародним вимогам якості і, тим самим, залишається неконкурентоздатною слабкою ланкою вітчизняної молочної промисловості.

Проблема сировини для молочної галузі постійно загострюється, причому, найбільшим дефіцитом виступає сире молоко найвищої якості. У зв'язку з цим, провідним виробникам молочної

* Науковий керівник: Березівський П.С. – д.е.н., професор

продукції необхідно налаштовуватися на створення високотоварних та технологічних молочних ферм. На Другій міжнародній конференції «Молочні ріки – 2011», в якій брали участь близько 300 великих компаній-виробників та переробників молока з України, Росії, Білорусії, Казахстану та інших країн, основною темою обговорення було створення ефективних молочних ферм.

Згідно з даними статистики, 82,3% молочної сировини виробляється й закуповується в господарствах населення. Технологія виробництва і транспортування її переробним підприємствам не забезпечує стабільну та високу якість. Для виробництва молочних продуктів використовується вищий та перший ґатунки, а майже все молоко, яке надходить на молокопереробні підприємства є другого ґатунку, яке може застосовуватися тільки для виробництва сухого молока та казеїну [9].

Експерти зазначають, що питома вага молока вищого ґатунку в Україні становить близько 3% від загального обсягу виробництва, а молока, яке відповідає вимогам СОР, взагалі не існує. Менше як 20% його підпадає під стандарти СОР як сировини для виробництва кормів. Молоко, яке відповідає вимогам вищого ґатунку, в ЄС не приймається на переробку – так стверджують фахівці даної галузі [8].

З 1 липня 2002 року був введений в дію новий Державний стандарт ДСТУ 3662-97 «Молоко коров'яче незбиране. Вимоги при закупівлі.» з метою покращення якості молочної сировини та відповідності її стандартів світовим вимогам. Він відрізняється від попереднього ГОСТ 13264-70 «Молоко коровье. Требования при заготовках» більш жорсткими вимогами щодо санітарної якості молока та умов його зберігання. Згідно нового Стандарту, залежно від рівня кислотності, бактеріального забруднення, ступеня чистоти за еталоном, температури, частки сухих речовин та кількості соматичних клітин молоко поділяють на такі сорти: екстра, вищий, перший і другий (таблиця 1).

Таблиця 1

Показники українських та європейських нормативів щодо якості та безпечності молока незбираного при його закупівлі

ДСТУ 3662-97 «Молоко коров'яче незбиране. Вимоги при закупівлі»					Постанова (ЄС) №853/2004
Показник якості молока	Сорт				
	екстра	вищий	перший	другий	
Кислотність, °Т	16,0-17,0	16,0-17,0	≤19,0	≤20	
Ступінь чистоти за еталоном, група	I	I	I	II	
Загальне бактеріальне обсіменіння, тис. / см ³	<100	≤300	≤500	≤3000	<100 ¹
Температура, °С	<6	≤8	≤10	≤10	≤6
Масова частка сухих речовин, %	>12,2	≥11,8	≥11,5	≥10,6	
Кількість соматичних клітин, тис. /см ³	<400	≤400	≤600	≤800	≤400 ²

¹ Змінна геометрична середня величина за 2 міс, з відбором щонайменше 2 зразків на місяць

² Змінна геометрична середня величина за 3 місячний період з відбором щонайменше одного разу на місяць, за виключенням випадків, коли компетентний орган визначає іншу методику з метою урахування сезонних змін у рівнях виробництва.

Співставляючи наведені показники, одразу необхідно відмітити невідповідність вимог щодо загального бактеріального забруднення та кількості соматичних клітин.

У Постанові (ЄС) № 853/2004, на відміну від національних документів, де це представлено у окремих регуляторних актах, наведено детальні вимоги щодо стану здоров'я тварин під час виробництва сирого молока.

Відповідно до Закону України від 18.03.2004 р. №1629-IV «Про загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу», цей захід є пріоритетним у зовнішній політиці України під час євроінтеграції. При цьому, зусилля держави мають бути спрямовані, насамперед, на гармонізацію технічних правил та стандартів. Саме тому, гармонізація вимог міжнародних та національних стандартів, підвищення обсягів виробництва молочної сировини, яка б відповідала нормам якості, є нагальною потребою та однією з основних засад державної політики щодо забезпечення якості та безпеки молока і молокопродуктів. Запровадження в Україні нормативно-правових актів з урахуванням вимог Європейського законодавства сприятиме відповідності показників якості молочної сировини та продуктів, контролю технологічних процесів виробництва та переробки молока, а також захисту вітчизняного ринку продукції [4].

Також існує проблема із визначенням якості молочної сировини, що надходить від господарств населення. В Україні вже є сучасне високотехнологічне обладнання, як зазначають експерти, однак, коли збирається молоко в селах, якість кожної дрібної партії перевірити неможливо, сировина зливається по дорозі у великі ємності та, зазвичай, є неякісною. Таким чином, потрібно підвищити

оснащеність лабораторій та забезпечити якість аналізів. Отже, поки не буде великотоварного виробництва, істотно поліпшити якість молока неможливо [1].

Коли основними виробниками молока є домогосподарства населення, вирішення питання контролю за безпекою та якістю молочної продукції на сучасному етапі можливе лише за умови створення у селах, сільськогосподарських підприємствах стаціонарних пунктів із заготівлі та охолодження молока, які дозволяють б: по-перше, охолоджувати молоко одразу ж після доїння до 4⁰ С; по-друге, зменшити транспортні витрати на заготівлю молока; по-третє, збільшити якість сирого молока, що йде на переробку; по-четверте, покращувати та дотримуватись гігієнічних стандартів отримання молока. Отже, через низьку якість молочної сировини завоювати ринок Євросоюзу Україна не в змозі. Як відмічено президентом асоціації «Український клуб аграрного бізнесу» А. Лиситсеєм, тваринницька галузь потребує інвестицій. Він зазначає, що на відміну від галузі рослинництва, де вкладені кошти окупуються за рік, у тваринницькій галузі на це потрібно близько п'яти років.

Враховуючи вищезазначене, Україна зможе зайняти вагоме місце за рівнем розвитку у галузі молочного скотарства лише, щонайменше, за п'ять років за умови вдосконалення системи контролю й безпечності тваринницької продукції. Необхідною умовою виробництва якісного молока, що відповідає світовим стандартам, є розміщення 70% поголів'я у сільськогосподарських підприємствах, де будуть створені необхідні технологічні умови для виробництва, а в процесі заготівлі молока у різних категоріях господарств буде забезпечена потреба постійного контролю за якістю молока.

Висновки з даного дослідження. Таким чином, на ринку молочної сировини фактичними монополістами упродовж 2000-2010 рр. виступають невеликі господарства та приватні подвір'я. У 2010 році частка приватного сектору у загальному обсязі виробництві молока становила 80 % (у 1990 р. – 24,1%, 2000 р. – 70,9%, 2005 р. – 81%, 2009 р. – 80,7%) [3] Така тенденція свідчить, перш за все, про кризу в молочному тваринництві та створює проблеми для розвитку молочної галузі, оскільки виникає питання забезпечення переробних підприємств якісною сировиною. Забезпечити необхідну якість виробленого молока сьогодні можуть лише сільськогосподарські підприємства, у яких здійснюється механічне доїння, очистка та охолодження молока. Селянин не має ні умов, ні можливостей забезпечити необхідний технологічний процес виробництва молока.

Споживач на ринку шукає здорових і безпечних продуктів харчування, виготовлених відповідно до обов'язкових встановлених норм. Якість, таким чином, виступає як одна з найважливіших властивостей молочних продуктів на ринку.

Література

1. Блинов А. Конкурентоспособная страна [Електронний ресурс] / А. Блинов, Т. Яблоновская. – Режим доступу: http://www.expert.ru/printissues/ukraine/2006/36/interview_makuha/
2. Васильчак С. В. Аналіз розвитку молокопереробної промисловості Львівщини / С.В. Васильчак // Економіка АПК. – 2005. – № 3. – С. 18-21.
3. Державна служба статистики України. Офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
4. Закон України «Про молоко та молочні продукти» від 24.06.2004 р. № 1870-XV (із змінами та доповненнями) // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>
5. Зимовець В. Н. Економічні проблеми розвитку виробництва та розвитку молокопродукції / В.Н. Зимовець // Економіка АПК. – 2001. – № 2. – С. 20-41.
6. Козак Л.В. Кластери як форма ринкової централізації АПК / Л.В. Козак / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.inenbiol.com>
7. Пархомець М.К. Удосконалення механізму ціноутворення на сільськогосподарську продукцію з врахуванням ціни землі / Микола Пархомець, Марія Матвійчук // Вісник Тернопільського національного економічного університету. – 2010. – липень-вересень (№ 3). – С. 80-91.
8. Силивончик А. Молочные берега / А. Силивончик, Г. Титаренко // Бизнес. – 2008. – № 15. – С. 142.
9. Фіголь Н. На сьогодні молочно скотарство опинилось у скрутному становищі [Електронний ресурс] / Н. Фіголь. – Режим доступу: <http://a7d.com.ua/intervju/page/3/>